

II

(Förberedande rättsakter)

REGIONKOMMITTÉN

Yttrande från Regionkommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén ”Det europeiska området för forskningsverksamhet och den regionala dimensionen”

(2002/C 278/01)

BAKGRUND

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: ”Det europeiska området för forskningsverksamhet och den regionala dimensionen” (KOM(2001) 549 slutlig).

Kommissionens beslut av den 3 oktober 2001 att i enlighet med artikel 265 första stycket i EG-fördraget rådfråga Regionkommittén i detta ärende.

Beslutet av kommitténs presidium av den 12 juni 2001 att uppdra åt utskott 1 – regionalpolitik, strukturfonder, ekonomisk och social sammanhållning, samarbete över nations- och regiongränser – att utarbeta detta yttrande.

Det utkast till yttrande som antogs av utskottet för territoriell sammanhållningspolitik⁽¹⁾ den 5 mars 2002 (CdR 442/2001 rév. 2) (föredragande: Peter Müller; ministerpresident i Saarland, D-PPE).

Med beaktande av ovanstående antog Regionkommittén följande yttrande enhälligt vid sin 44:e plenarsession den 15–16 maj 2002 (sammanträdet den 16 maj).

Uppbyggnaden av ett kunskapssamhälle i Europa

1. Regionkommittén välkomnar kommissionens erkännande av att de regionala stimulans- och innovationsåtgärderna har ett betydande inflytande på utformningen av den europeiska forskningskapaciteten. Kommissionen avser att utnyttja samordningsvinster mellan medlemsstaternas forskningspolitik för att öka verkningsgraden och främja samarbetet med regionerna, vilket vi ställer oss klart positiva till. Det är dock viktigt att uppmärksamma att nuvarande former av samordning eller

samstämmighet mellan de olika ländernas forskningspolitik omfattar både medlemsstaternas politik och den politik som förs av regioner med befogenheter på området. Kommittén har redan uttryckt i åtskilliga yttranden att detta är en betydelsefull uppgift för främjandet av forskning och innovation i Europa. De aktiviteter som sedan länge varit inriktade på förstärkt samarbete och utveckling av samordningsvinster på området för forskning och innovation måste fortsätta inom ramen för den grundläggande utvecklingsprocessen.

2. ReK stöder också kommissionens planer på att verka för upprättandet av ett europeiskt forskningsområde genom det sjätte ramprogrammet, som syftar till att stärka gemenskapens konkurrenskraft.

⁽¹⁾ Förändrad organisation av utskotten och deras befogenhetsområden sedan den 6 februari 2002.

3. Vi noterar också att vetenskaplig spetskompetens måste förbli måttstocken för val av stödmöjligheter (t.ex. projekt inom sjätte ramprogrammet). Som komplement till detta har strukturfonderna även fortsättningsvis sitt existensberättigande för ekonomiskt eftersatta regioner (t.ex. de yttersta randområdena), och de bör utnyttjas för att bygga upp forskningsstrukturer.

4. Regionkommittén ställer sig bakom den systematiska mobiliseringen av resurserna till att bereda vägen för forskningsutvecklingen, men menar att det är av särskild vikt att ingå konkreta målsättningsavtal i samverkan med regionerna för att uppnå en europeisk ekonomisk konkurrenskraft på basis av målen tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. I denna målsättning bör man etablera samordningsvinster och kraftsamla ekonomisk kompetens, men den får inte bli ett verktyg för att inskränka de befogenheter som regionerna har enligt EG-fördraget. Målen måste vara konkreta och realistiska. Uttalandet att Europa bör bli nummer ett inom tio år är för schablonartat och odifferentierat, och det måste konkretiseras i en partnerskapsdialog med regionerna. De åtgärder och uppgifter som åläggs dels EU, dels regionerna, måste spaltas upp på ett tydligt sätt.

5. ReK delar kommissionens uppfattning att de europeiska regionerna har mycket skiftande profiler med avseende på personellt och tekniskt kunnande och att de bör integreras på olika sätt med utgångspunkt i detta. Av denna anledning skulle en enda utvecklingsmodell vara dömd att misslyckas. Vi beklagar emellertid att man inte fastställer eller presenterar några kriterier för att göra en differentiering av utvecklingsmodeller i meddelandet. Det skulle vara önskvärt om det gick att bygga upp en dubbelriktad koppling till de regionala (socioekonomiska) särdragen som kan stödja de politiska instrumenten.

6. Regionkommittén betonar än en gång kommissionens konstaterande att "regionernas förmåga att själva organisera sig blir ... en viktig tillväxtfaktor" mot bakgrund av "att hålla fast vid ett antal allmänna utvecklingsprinciper". Å ena sidan är det mycket beklagligt att detta inte konkretiseras i meddelandet, å andra sidan bör det än en gång understrykas att många regioner redan tidigare har bidragit till utformningen av sin forsknings- och innovationspolitik. Kommissionen bör därför lägga större ansvar på regionernas engagemang när man utarbetar sina förslag på forskningsområdet, och i högre grad ta hänsyn till regionala intressen och verksammare politisk viktning av regionerna.

7. Kommittén vill delta i fortsatt diskussion om tanken på att bygga upp en kunskapsekonomi. Vi skulle vilja förtydliga att det inte går att göra enbart kunskaper till grundval för vetenskaplig innovation. Rena kunskaper kan mycket lätt hämtas fram av vem som helst (t.ex. via Internet). Det är först när kunskaperna omsätts som det uppstår ett mervärde. Det

avgörande är följaktligen inte bara en kunskapsfördel utan försprånget med avseende på att utnyttja kunskaperna. Vid sidan av kunskaperna har särskilt människornas sociala förmåga och kreativitet en avgörande roll, som måste stödjas.

Anpassningen av forskningspolitiken till ramvillkoren ute på fältet

8. Kommittén stöder målet att göra en anpassning efter geografiska villkor, i den mån man avser att inrikta sig på initiativ och samarbete inom forskning, både på nationell nivå och EU-nivå, som tar hänsyn till regionernas behov och socioekonomiska särdrag. I den mån detta mål skall uppfattas som ett erkännande av att forskning och forskningsstöd centraliseras och "planeras" på EU-nivå, kommer det att strida mot subsidiaritetsprincipen och den regionala forskningskompetensen. Det är fortfarande oklart hur den kommande omfördelningen av befogenheterna mellan gemenskapen, medlemsstaterna och regionerna skulle kunna etablera en fungerande rättslig grund för att engagera regionerna i forskningspolitikens samordningsaktiviteter. Kommissionen skulle kunna utarbeta en modell för att fokusera regionalpolitiken på ansvariga politiska nivåer. Man kan vänta sig att detta skulle medföra starkare politisk medverkan från regionernas sida när forskningspolitiska aktiviteter förbereds och genomförs på gemenskapsnivå.

9. ReK delar kommissionens uppfattning att lokala förfaranden bör stå i samklang med ett överregionalt synsätt, men vi noterar att åtgärderna bör utgå från en gemensam analys av området och fastställande av gemensamma mål med långtgående hänsyn till regionerna.

10. Vi anser att regionala modeller för främjande av forskning och innovation bör utvecklas och utformas i linje med principen om regionalt samarbete, egen initiativrätt och eget ansvar. Regionalt forskningssamarbete och regionala forskningsallianser bör få särskilt finansieringsstöd av Europeiska unionen. De bör också få tillgång till nya instrument som erbjuds genom det sjätte ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling.

Stöd och överföring av kunskaper i stället för enbart kapitaltillskott

11. Regionkommittén tvivlar på om det går att "främja 'kunskap' och förbättra teknikspridningen" för att främja den regionala utvecklingen utan att ställa kapital till förfogande.

Stimulans till kunskapsöverföring är ett viktigt åtgärdsområde för forskningsstödet. I meddelandet är det en öppen fråga om kommissionen skall svara för riktade extraresurser. Ur regionernas synvinkel är det nödvändigt för att kunna förverkliga kommissionens målsättning. Det skall än en gång sägas att clusterbildningar bygger på att regionerna har en avgörande roll i samband med att svara för återväxten bland forskarna vid universiteten, att driva och utveckla offentliga och privata forskningsinrättningar och att utforma den regionala forskningspolitiken och ramvillkoren för småföretagen.

Styrelseformer för forskningspolitiken i regionerna

12. Regionkommittén betonar att vissa regioner redan tidigare kunnat bidra till utformningen av sin forsknings- och innovationspolitik. Det är viktigt att alla regioner i framtiden ges möjlighet att driva denna politik på ett ansvarsfullt sätt.

13. Kommittén vill klargöra att det inte går att godtyckligt "kopiera" lyckade forsknings- och innovationsmodeller. Bara genom etablering av nya metoder eller forskningsområden, med hänsynstagande till strukturella förutsättningar, kan eftersatta regioner knyta an till framgångarna i "bästa praxis-regionerna" (givetvis med utgångspunkt i modeller som redan visat sig vara lyckade). En möjlighet till detta är att lägga sig i "nischer" under den fortsatta övergången från traditionella till nya, tvärvetenskapliga forskningsområden.

Att bibehålla det överregionala forskningsstödet

14. Kommittén ställer sig bakom kommissionens uppfattning att karaktären måste bibehållas inom den överregionala forskningsverksamheten, och särskilt att ett kännetecken på den gemensamma forskningspolitiken även i framtiden skall vara att åtgärderna har ett mervärde för gemenskapen och fungerar kompletterande. Av speciellt intresse är konstellationer där samarbetsparterna kommer från regioner med mycket olikartad situation.

15. Kommittén vill verka för att kandidatländerna i Central- och Östeuropa integreras i det europeiska forskningsstödet, särskilt i form av stöd till uppbyggnad och utbyggnad av mellanregionala forskningssamarbetsprojekt med anslutningsländerna. Denna typ av åtgärder kommer att utveckla sammanhållningen.

Kopplingen mellan struktur- och forskningspolitiken

16. Ur mål 1- och mål 2-regionernas perspektiv är det positivt att kommissionen tar hänsyn till forsknings- och

utvecklingspolitikens betydelse, särskilt i de eftersatta regionerna. Kommittén vill också hänvisa till att många regioner redan med (eller utan) aktivt stöd från EU genomför egna forskningsstrategier och forskningsprogram som är betydelsefulla även med hänsyn till en gemensam forsknings- och innovationspolitik.

17. Regionkommittén påpekar att de europeiska regionerna är uppdelade inom ramen för EU:s strukturpolitik i stödberättigade och icke-stödberättigade områden, på basis av objektiva indikatorer. När strukturstödet genomförs följer EU subsidiaritetsprincipen i största möjliga utsträckning. Med rätta har kommissionen konstaterat att regionerna lättare kan följa företagens forskningsinstitutens utveckling än överordnade politiska instanser.

18. Vi hänvisar till att strukturstödet har utomordentlig betydelse för att de eftersatta regionerna skall kunna hämta in eftersläpningen. Strukturstödet har emellertid en mer regioninriktad målsättning än forskningsstödet. Mot denna bakgrund bör EU:s strukturstöds och forskningspolitikens funktioner differentieras i meddelandet. Det gäller att ta hänsyn till att det inte bara är de mål 1-stödområden som nämns i meddelandet som räknas till de eftersatta områdena. Dit hör också de mål 2-områden som genomgår en vanskelig strukturuomvandling. Meddelandet bör därför vara tydligare i fråga om dessa områden och uttryckligen nämna att mål 2-områdena omfattas. I varje enskilt fall krävs det en noggrann analys av de faktiska orsakerna till de strukturella svagheter och utveckling av åtgärder som anknyter till dessa och är anpassade till det speciella fallet.

19. Kommittén förespråkar samverkan mellan dessa båda politikområden. När det gäller själva innehållet och de finansiella resurserna bör den befintliga avgränsningen bibehållas för att genomförandet skall bli öppet och överskådligt. Förslaget avseende undersökning av möjligheterna till samordningsvinster är positivt. Det finns redan exempel på detta i en del regioner, där man inrättat forskningscentrum.

20. Kommittén anser att "de yttersta randområdena" bör ges möjlighet att delta, till stöd för deras vidareutveckling. Det står naturligtvis även dessa regioner fritt, i enlighet med de befogenheter de har enligt EG-fördraget, att välja hur och i vilken riktning de vill engagera sig i EU:s forsknings- och innovationspolitik. Att göra en tilldelning av bestämda forskningsområden är enligt Regionkommitténs uppfattning inte lämpligt för att uppnå de mål som kommissionen eftersträvar.

"Innovationsåtgärdernas" roll

21. Regionkommittén stöder kommissionens försök att etablera eller förstärka samarbetsnät. Dessa nätverk bör emellertid inte bara upprättas i form av personanknutna förmedlingsinstanser. På många områden skulle man med samma effekt kunna organisera elektroniska IT-plattformar, och med ökad effekt i form av offentlig-privata partnerskap, vilket kunde leda till förbättrad jämvikt med avseende på personal och kunskande.

22. Det är glädjande att meddelandet tar upp åtgärder för att öka och främja forskares rörlighet, både geografiskt sett och mellan sektorer, t.ex. genom att inrätta rörlighetscentra på en nivå nära medborgarna och framför allt på regional nivå. Regionkommittén menar i detta sammanhang också att det är nödvändigt att göra fackinriktade databaser och plattformar användarvänliga och att infoga dem i nätverk för att främja kunskapsrörligheten och kunskapsöverföringen med hjälp av de senaste informations- och kommunikationsmedlen. Ett mönsterexempel är de databaser för genom eller proteom som utnyttjas inom biotekniken och där forskare i hela världen bidrar med aktuella forskningsrön. På detta sätt kan forskarna ställa upptäckterna till förfogande för kollegerna inom området, och det är helt egalt var forskaren befinner sig. Att lägga upp fackspecifika gemensamma projekt för kunskapsöverföring bör vara ännu ett primärt mål för innovationsstödinsatserna. Detta skulle bidra till att forskare på olika platser kan forska omkring liknande teman.

23. Vi delar kommissionens uppfattning att stödet till forskning för och inom småföretagen bör byggas ut, samt att man politiskt bör uppmuntra småföretagen att delta i forskningsaktiviteter i samband med sjätte ramprogrammet. I detta hänseende bör man särskilt säkerställa att småföretagen deltar fullt ut i större projekt som t.ex. integrerade projekt och spetsforskningscentrum. I detta sammanhang uppmanar kommittén kommissionen än en gång att förbättra samarbetet mellan berörda generaldirektorat och samverkan mellan småföretagsinstanser och de nationella kontaktorganen. Det vore lämpligt att förstärka småföretagens deltagande genom att främja överföring av kunskande och teknik, liksom utnyttjande av forskningsresultat genom tillträde till och upprättande och finansiering av elektroniska högkapacitetsnät för forsknings- och innovationsaktiviteter.

24. Det är glädjande att kommissionen är beredd att utveckla teknikstrategier i en partnerskapsdialog med regionerna. I anslutning till detta kan just de eftersatta regionerna få behövliga resurser från kommissionen.

25. Regionkommittén stöder de föreslagna innovativa åtgärderna som syftar till att främja "företagskuvöser", avknoppningsföretag och nystartade företag.

26. Vi efterlyser samtal mellan ansvariga instanser i syfte att reducera de kostnader och arbetsinsatser som är förknippade med att ansöka om EG-forskningsstöd. För närvarande fungerar de ofta som en hämsko på vidareutvecklingen. Vid en lång rad diskussioner med företag och universitet har det varit uppenbart att man i de flesta fall inte sökte något EG-stöd eftersom (personal)insatserna inte skulle löna sig ens vid en positiv bedömning från kommissionens sida. Detta är särskilt beklagligt när det gäller unga innovativa företag som måste planera sina personalinsatser mycket omsorgsfullt och som har små ekonomiska resurser. Ett tvåstegsförfarande (pre-screening) där man kan fatta relativt obyråkratiska beslut om värdet av stöd till ett projekt på en första ansökningsnivå – som sedan kan konkretiseras i en andra omgång – skulle bland annat vara en möjlighet. På så sätt kan man undvika nya instanser som skall stödja ansökningar, och de kostnader som detta för med sig.

Åtgärder för en regional strategi för det europeiska området för forskningsverksamhet

27. Regionkommittén stöder tanken på uppbyggnad och utbyggnad av spetsforskningsnät som skall agera på regional, överregional och internationell nivå.

28. Det är emellertid tvivelaktigt om denna åtgärd (uppbyggnad av spetsforskningsnät) innebär att man bygger upp ett hinder för kunskapsflykten mellan regionerna. Denna "brain drain" är särskilt avhängig av sociala och ekonomiska faktorer, vid sidan av de forskningsanknutna, och den kan inte hejdas enbart genom denna åtgärd.

Benchmarking som målsättning

29. Kommittén konstaterar att den benchmarking som kommissionen redan genomfört på vissa områden – både genom ekonomiska experter och på utbildningsområdet – ofta möts med skepsis och avståndstagande. För att EU skall lyckas med en benchmarking i regionerna som skall bidra till att anpassa framtidens EU-forskningsstöd bättre till behoven måste man utarbeta lämpliga indikatorer och undersökningsmetoder som möjliggör en jämförelse av regionerna och som leder till tillämpning av värdefulla och genomförbara resultat. Instrumenten måste väljas så att orsakerna till de rådande strukturella bristerna kan påvisas, och de måste kunna sökas med en överkomlig insats av mänskliga och ekonomiska resurser. Vi betonar än en gång att de särskilt eftersatta

regionerna bara har en chans om nya former för innovation görs tillgängliga. Dessa regioner är egentligen inte hjälpta av erfarenhetsinriktad benchmarking i form av "bästa praxis", eftersom de mycket lyckade exemplen (t.ex. Martingsried) inte

går att kopiera. Regionerna måste medverka till utvecklingen av metoder som är speciellt anpassade till deras miljö och rapportera om erfarenheterna hittills med jämförbara instrument.

Bryssel den 16 maj 2002.

Regionkommitténs

ordförande

Albert BORE

Yttrande från Regionkommittén om "Förslag till rådets förordning om bildande av det gemensamma företaget Galileo"

(2002/C 278/02)

BAKGRUND

Förslag till rådets förordning om bildande av det gemensamma företaget Galileo (KOM(2001) 336 slutlig – 2001/0136 CNS).

Kommissionens beslut av den 25 juni 2001 att remittera detta ärende till kommittén i enlighet med artikel 265 första stycket i EG-fördraget.

Presidiets beslut av den 6 februari 2002 att ge utskottet för territoriell sammanhållningspolitik ⁽¹⁾ i uppdrag att utarbeta detta yttrande.

Slutsatserna från Europeiska rådets möten i Köln (3–4 juni 1999) och i Feira (19–20 juni 2000) och hänvisningarna till Galileo.

Rådets resolution av den 5 april 2001.

Utkastet till yttrande, som antogs av utskottet för territoriell sammanhållningspolitik den 5 mars 2002 (CdR 380/2001 rév. 2) (föredragande: Níkos Tambakídis, borgmästare i Agii Anárgyri, EL–PSE).

Utgångspunkter

De första kontrakten och genomförbarhetsstudierna har finansierats inom ramen för fjärde och femte ramprogrammen för forskning och utveckling.

I april 2001 övergick Galileo från utformningsfasen till utvecklingsfasen, som syftar till att på ett korrekt sätt pröva de arbetshypoteser som utarbetats, i synnerhet i fråga om systemets olika komponenter, och fastställa om de är tillräckliga.

Utvecklingsfasen kommer att följas av en fas, som består av tillverkning av satelliter och markkomponenter, uppskjutning av satelliter samt installation av markstationer och markutrustning så att systemet skall kunna vara klart för drift år 2008.

⁽¹⁾ Ny organisation av utskotten och deras ansvarsområden sedan den 6 februari 2002.